

LEADER Tedbiri Yaklaşımı ve Türkiye’den İyi Uygulama Örnekleri

LEADER Approach and Good Practice Examples in Türkiye

Derya BALCI

Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı
<https://orcid.org/0000-0001-7099-9356>

**Corresponding author (Sorumlu yazar): deryabalci32@gmail.com*

Makale Bilgi

Yazar(lar):

Derya BALCI

Geliş Tarihi: 01/10/2022

Kabul Tarihi: 26/10/2022

Keywords:

LEADER,

IPARD,

kırsal kalkınma,

yerel kalkınma

Özet

Avrupa Birliği tarafından kırsal kalkınma planlarının ulaşamadığı yerlere ulaşmak amacıyla 1991 yılında başlatılan LEADER, zamanla Avrupa Birliği'nin aday ve potansiyel aday ülkelere destek sağlamak amacıyla oluşturulan, Katılım Öncesi Yardım Aracı'nın (Instrument for Pre-Accession Assistance-IPA) Kırsal Kalkınma bileşeni olan IPARD programlarıyla da farklı ülkelerde uygulanmaya başlanmıştır. Türkiye, LEADER ile IPARD I Programıyla tanışmıştır. Türkiye'de ilk olarak 2010 yılında pilot illerde uygulanan LEADER tedbiri 2015, 2019 ve 2021 yıllarında kurulan Yerel Eylem Grupları (YEG) ile kırsal alana özgü projelerin gerçekleştirilmesini sağlamaktadır.

Çalışmada, ikincil kaynaklardan elde edilen bulgularla LEADER tedbiri yaklaşımı anlatılmış, Avrupa Birliği ve Türkiye'de uygulanma amacı ve tarihi hakkında bilgiler verilmiştir. Ayrıca Türkiye'de kurulan Yerel Eylem Gruplarının LEADER tedbiri kapsamında gerçekleştirdikleri iyi uygulama örneği projelerine yer verilmiştir.

Article Info:

Author(s):

Derya BALCI

Received: 01/10/2022

Accepted: 26/10/2022

Keywords:

LEADER,
IPARD,
rural development,
local development

Abstract

The European Union initiated the LEADER approach in 1991 to reach the places rural development plans cannot reach. Over time, LEADER started to be implemented in different countries with IPARD programs, the Rural Development component of the Instrument for Pre-Accession Assistance (IPA), which was created to provide support to candidates and potential candidate countries of the European Union. Turkey met the LEADER through IPARD I Program. The LEADER measure, which was first implemented in pilot provinces in 2010 in Turkey, enables the realization of rural-specific projects with Local Action Groups (LAGs) established in 2015, 2019, and 2021.

In the study, the LEADER measure approach was explained with the findings obtained from secondary sources, and information was given about the purpose and history of its implementation in the European Union and Turkey. In addition, good practice example projects carried out by Local Action Groups established in Turkey within the scope of the LEADER measure were included.

1. Giriş

Fransızca “Liason Entre Actions pour le Developpement de l’Economie Rurale” sözcüklerinin baş harflerinden oluşan “LEADER” kelimesi, İngilizce’de “Links Between Actions for the Development of the Rural Economy” Türkçe’de “Kırsal Ekonominin Kalkındırılması İçin Faaliyetler Arasındaki Bağlantılar” anlamındadır (Ulusal Kırsal Ağ, 2022).

LEADER yaklaşımı, kırsal kalkınmanın yerelde yaşayan kırsal topluluklar aracılığıyla gerçekleştirilmesi ve bu toplulukların harekete geçirilmesi amacıyla oluşturulan bir yöntemdir (Ulusal Kırsal Ağ, 2022).

LEADER, bölgesel ve ulusal düzeydeki yukarıdan aşağıya uygulanan kalkınma planlarının aksine alan bazlı tabandan tavana yaklaşımla kaynakları, farklı kalkınma fikirlerini, projeleri ve paydaşları yerel düzeyde bir araya getirme amacıyla uygulanmaya başlanmıştır. Böylece LEADER yaklaşımı sayesinde yerel aktörler yerel düzeyde uygulanacak projeler ve bölgelerinin kalkınması için geliştirilecek stratejilerde karar alma süreçlerine katılım sağlamaktadır (Tarım ve Orman Bakanlığı, 2022a). Yaklaşım sayesinde

farklı sektörler arasında bağlantı kurulmakta, sektörler arası ilişkiler gerçekleştirilmekte ve bu amaçla da çok sektörlü projeler hazırlama imkânı doğmaktadır (Taşcıoğlu ve Sayın, 2010). Bu yaklaşım çerçevesinde yerelde kamu, özel sektör ve sivil toplum temsilcilerinin bir araya gelmesiyle yerele özgü kalkınma stratejisinin hazırlanması için bir yerel ortaklık olan Yerel Eylem Grubu (YEG) oluşturulmaktadır (Tarım ve Orman Bakanlığı, 2022a). YEG tarafından hazırlanan stratejiler yereldeki birçok sektörü kapsamaktadır ve yerel ekonominin farklı sektörlerinin aktörleri ve projeleri arasındaki etkileşime dayanmaktadır (LEADER Yaklaşımı Bilgi Kitapçığı, 2022). LEADER yaklaşımı, tarımsal üretimde ve ürünlerin pazarlanmasında, sürdürülebilirliğin sağlanmasında, kırsal alanlarda giderek yaşanan nüfus, kısıtlı istihdam olanakları gibi kırsal alanların karşı karşıya kaldıkları sorunların üstesinden gelebilmelerinde yeni yollar bulabilmeleri için kırsal alandaki insanları teşvik etmektedir. Ayrıca LEADER, kırsal alanların yalnızca LEADER fonlarıyla değil başka kaynaklara da ulaşmaları konusunda yeteneklerini teşvik etmektedir. Bu kapsamda projelerin desteklenmesiyle yerel kaynakların da etkin hale getirilmesini sağlamaktadır. Aynı zamanda LEADER, kırsal ekonominin, kırsaldaki hayat

kalitesinin, çevre ve kültürel mirasın, kırsal turizmin geliştirilmesi, mimarının ve tarihi binaların rehabilite edilmesine yardımcı olmaktadır (Tarım ve Orman Bakanlığı, 2022b).

LEADER yaklaşımının yedi temel özelliği bulunmaktadır (LEADER Yaklaşımı Bilgi Kitapçığı, 2022b). Bunlar:

- Yerel kalkınma stratejilerinde çok sektörlü tasarlama ve uygulama
- Yerel kamu-özel ortaklıkları
- Tabandan tavana yaklaşım
- Alan bazlı yerel kalkınma stratejileri
- Yenilikçi yaklaşım
- İşbirliği
- Ağ oluşturma

Bu özellikleri itibarıyla LEADER yaklaşımı yerelde kamu, özel sektör ve sivil toplum işbirliklerini teşvik etmekte ve desteklemekte ve yerelin ihtiyaçları doğrultusunda projeler üretilmesini sağlamaktadır.

LEADER, Avrupa Birliği tarafından yenilikçi bir metot olarak 1991 yılında, ulusal düzeyde yapılan kalkınma planlarının ulaşamadığı yerlere ulaşmak, daha etkin kalkınma stratejileri geliştirmek, yerel aktörlerin yerel düzeyde katılımını artırmak amacıyla başlatılmıştır (Yerel Kalkınma için LEADER Yaklaşımı, 2022). Sayılan bu amaçları gerçekleştirmek ve yerel toplulukların kendi geleceklerini oluşturmalarında aktif olarak rol alabilmeleri için de gerekli araçları sunmaktadır. LEADER, uygulanan alanda “ne” yapılması gerektiği yerine “nasıl” gelişme sağlanması gerektiği ile ilgili bir yaklaşımdır. (Tarım ve Orman Bakanlığı, 2022b). LEADER

yaklaşımının ana unsurları Avrupa Birliği tarafından belirlenmiştir. LEADER alanının özellikleri ise; küçük ölçek, yerel kimlik, kırsal karakter, homojen bir yapı, yerel kaynaklar, önceden belirlenmiş sınırlar, düşük nüfus yoğunluğu (toplamda 10.000 ila 150.000 kişi arasında nüfusa sahip Yerel Eylem Grubu (YEG) ve Yerel Kalkınma Stratejisi (YKS)’ne dahil yerleşim yeri nüfusu 25.000 üzerinde olmama) olarak belirtilmiştir (Tarım ve Orman Bakanlığı, 2022; Yerel Kalkınma için LEADER Yaklaşımı, 2022).

Türkiye’nin, LEADER ile tanışması IPARD I Programı sayesinde olmuştur. IPARD, Avrupa Birliği’nin Kırsal Kalkınma Politikası, Ortak Tarım Politikası ve ilgili politikalarının uygulanmasında ve yönetiminde uyum hazırlıklarını ve bu kapsamda politika geliştirilmesini desteklemeyi amaçlamaktadır. IPARD, Avrupa Birliğinin aday ve potansiyel aday ülkelere destek sağlamak amacıyla oluşturulan, Katılım Öncesi Yardım Aracı (Instrument for Pre-Accession Assistance-IPA)’nın Kırsal Kalkınma bileşenidir (TKDK, 2022). Katılım Öncesi Yardım Aracı (Instrument for Pre-Accession Assistance-IPA), Avrupa Birliği’ne üyelik yolunda olan aday ülkelerin ihtiyaçları ve öncelikleri doğrultusunda projelerin desteklenmesi için oluşturulmuş bir mali araçtır. Avrupa Birliği müktesebatına uyumu ve bu uyum için gerekli olan idari kapasitenin oluşturulması hedefiyle bu projeler aracılığıyla fonlar kullanılmaktadır (Tarım ve Orman Bakanlığı, 2022b). Türkiye LEADER yaklaşımının öğrenilmesini sağlamak, potansiyel Yerel Eylem Gruplarının kurulmasını

sağlamak, yerel düzeyde kalkınma stratejilerinin hazırlanmasını teşvik etmek ve LEADER tedbirini uygulamaya hazır olmak için kapasite geliştirme çalışmalarına 2010 yılından itibaren başlamıştır. Böylece LEADER yaklaşımının öğrenilmesi ve potansiyel Yerel Eylem Grubu derneklerinin kurulmasını sağlamak amacıyla ilk olarak Şanlıurfa/Birecik ve Çorum/İskilip ilçelerinde pilot çalışmalar yürütülmeye başlanmıştır. Çalışmalar 2015 yılından itibaren hız kazanmış ve LEADER tedbiri, Ankara, Amasya, Çanakkale, Denizli, Diyarbakır, Erzurum, Kastamonu, Manisa, Ordu ve Samsun illerinde yürütülmüştür. Daha sonra 2019 yılında 12 IPARD ilinde “Yerel Kalkınma Stratejilerinin Uygulanması – LEADER Yaklaşımı” tedbiri kapsamında 50 adet YEG desteklenmeye hak kazanmıştır. 2021 yılında ise 15 IPARD ilinde 60 adet YEG kurularak taslak YKS’lerini hazırlamışlardır (Tarım ve Orman Bakanlığı, 2022a). LEADER alanının özelliklerini taşıyan kırsal alanların destekten yararlanabilmeleri için alanda bir Yerel Eylem Grubu (YEG) oluşturmaları ve kırsal alana özgü bir Yerel Kalkınma Stratejisi (YEG) hazırlamaları gerekmektedir (Yerel Kalkınma için LEADER Yaklaşımı, 2022). Oluşturulan Yerel Eylem Grubu (YEG) ise bir tüzüğe bağlı olarak ortak amaçlar çerçevesinde işbirliği yapan ve aynı kırsal alanda yaşayan paydaşlardan oluşmaktadır (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, 2022b). Türkiye’de YEG’lerin yasal statüsü bir dernek olarak kurulmuş olmalarıdır. Diğer Avrupa Birliği ve aday ülkelerde ise bu, dernek veya vakıf olarak değişebilmektedir. Yerel Eylem Grubu Derneği kamu (yerel yönetim,

kamu kurumları), özel sektör (kooperatif, şirketler, çiftçi kuruluşu temsilcileri) ve sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinden (çevre koruma kuruluşları, sosyal konularla ilgili gönüllüler) oluşmaktadır. Yerel Kalkınma Stratejisi (YKS), Yerel Eylem Grubu (YEG) tarafından kırsal alanın ihtiyaçları, potansiyelleri ve kaynakların etkin kullanımına yönelik olarak hazırlanmaktadır (Tarım ve Orman Bakanlığı, 2022b). Yerel Eylem Grupları stratejilerini, alanın ihtiyacı, potansiyeli ve kaynaklarının etkin kullanımına yönelik olarak çeşitli temalar çerçevesinde oluşturmaktadır. Yerel Kalkınma Stratejisinde 6 öncelik teması bulunmaktadır ve seçilmesi zorunlu iki tema dışında YEG’ler bölgelerinin ihtiyaçları, potansiyelleri ve kaynaklarının etkin kullanımına yönelik olarak bu temaları seçerek önceliklerini belirlemektedir. Bu öncelik temaları doğrultusunda ise projelerini gerçekleştirmektedir. Yerel Eylem Gruplarının YKS’lerinde, “Kırsal ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesine yönelik olarak kaliteli ürünler, el sanatları ve diğer faaliyetler de dahil olmak üzere kısa tedarik zincirlerinin ve katma değerli ürünlerin geliştirilmesi”, “Yerel, doğal ve kültürel kaynakların kullanımına dayalı kırsal turizm ürünlerinin geliştirilmesi”, “Toplumun kültürel ve sosyal yaşamını geliştirmek ve kolektif yerel örgütlerin, derneklerin ve STK’ların (kadın grupları dahil) desteklenmesi (zorunlu tema)”, “Köylerdeki kamusal alanların iyileştirilmesi”, “Alandaki çevre standartlarının iyileştirilmesi ve toplum tarafından yenilenebilir enerji kullanımının teşvik edilmesi”, “Yerel Eylem Grupları Ağı, iyi uygulama örneklerinin

paylaşımı, IPARD programının yaygınlaştırılması ve kırsal kalkınmaya yeni yaklaşımların öğrenilmesi (zorunlu tema)” öncelik temalarını seçebilmektedir (Tarım ve Orman Bakanlığı, 2021).

2. Materyal ve Metot

Çalışmada ikincil kaynaklardan elde edilen bulgular kullanılmıştır. Bu kapsamda Tarım ve Orman Bakanlığının LEADER Tedbiri ile ilgili yayınlamış olduğu rehber kitaplardan, TKDK'nın LEADER tedbiri ve YEG'ler ile ilgili güncel verilerinden ve akademik çalışmalardan yararlanılmıştır. Bu kaynaklardan elde edilen bilgiler doğrultusunda LEADER tedbiri yaklaşımı ayrıntılı olarak açıklanmış, LEADER'ın Türkiye ve Avrupa Birliğindeki durumu değerlendirilmiş, Türkiye'de hâlihazırda kurulan ve projelerini gerçekleştirmekte olan Yerel Eylem Gruplarının yapmış oldukları iyi uygulama örneği projelerine yer verilmiştir.

3. Türkiye'de Kurulan Yerel Eylem Gruplarının İyi Uygulama Örneği Projeleri

Türkiye'de 2010 yılında Şanlıurfa/Birecik ve Çorum/İskilip ilçelerinde pilot çalışmalarla uygulanmaya başlayan LEADER, 2015 yılında Ankara, Amasya, Çanakkale, Denizli, Diyarbakır, Erzurum, Kastamonu, Manisa, Ordu ve Samsun illerinde, 2019 yılında 12 IPARD ilinde ve 2021 yılında 15 IPARD ilinde yürütülmüştür. Bu illerde LEADER kapsamında kurulan YEG'ler alanın ihtiyaç ve potansiyeli doğrultusunda YKS'lerini hazırlamışlar ve YKS kapsamındaki projelerini hayata geçirmeye devam etmektedirler. Türkiye'de bu kapsamda

gerçekleştirilen iyi uygulama örneği projelere aşağıda yer verilmiştir (TKDK, 2022):

Güdül YEG el sanatları atölyesi: Güdül Yerel Eylem Grubu, “Geleneğin Keşfi” adındaki projeleriyle unutulmaya yüz tutmuş yöresel kıyafetlerin hatırlanması, yaşatılması ve bu kültürün gelecek nesillere aktarılması için yöresel kıyafet dikiş kursu organize ederek yöre kadınlarına bu konuda eğitimler vermiştir.

ASYEG yöresel ürünler pazarı kurulumu: Asarcık Yerel Eylem Grubu (ASYEG), “Üreten Kadınlar Rol Model Oluyor” adlı projeleriyle yörede yaşayan kadınların sosyal ve ekonomik hayata katılımını sağlamak amacıyla kadınların kendi üretimleri olan yerel ürünler ve el sanatlarını satabilecekleri 10 adet yöresel ürün reyonunu hayata geçirmiştir.

Çal KAYEG E-Ticaret sitesi projesi: Çal KAYEG Yerel Eylem Grubu, “Çal Yerel Ürünleri Dünyaya Açılıyor” adlı projeleriyle “katma değerli ürünlerin geliştirilmesi” önceliği altında yerel ürünler e-ticaret sitesi projesini gerçekleştirmiştir.

Hilvan YEG müzik atölyesi projesi: Hilvan Yerel Eylem Grubu (Şanlıurfa), “Müzik Mirası Geleceğe Aktarılıyor” isimli projeleriyle “topluluğun kültürel ve sosyal yaşamının geliştirilmesi” önceliği altında okullara müzik atölyelerinin kurulması projesini gerçekleştirmiştir. Ayrıca yine aynı öncelik altında “Youth Took The Field in Hilvan” isimli projeleriyle de okullar arası futbol turnuvası projesini hayata geçirmiştir. Hilvan YEG, “katma değerli ürün geliştirilmesi” teması altında ise “Hilvan'da Bağbozumu Şenliği”

ismiyle bağbozumu festivali projesini gerçekleştirerek pekmez, cevizli sucuk, pestil gibi Hasenik üzümü ürünlerinin tanıtılması amacıyla “Hasenik bağ bozumu ve sıra festivali” ni gerçekleştirmiştir.

Taşköprü YEG lavanta yetiştiriciliği projesi: Taşköprü Yerel Eylem Grubu (Kastamonu), “Taşköprü’de Lavanta Bahçeleri” isimli projeleriyle “katma değerli ürünlerin geliştirilmesi teması altında” lavanta yetiştiriciliği projesini gerçekleştirmiştir.

Oksijen YEG kırsal turizm websitesi projesi: Oksijen Yerel Eylem Grubu (Ordu), “Kırsaldan Dünyaya Açılan Pencere” isimli projeleriyle “kırsal turizmin geliştirilmesi” teması altında bölgenin kırsal turizminin tanıtımı amacıyla “Come to Oksijen” isimli bir web sitesi projesi gerçekleştirmiştir. Ayrıca Oksijen Yerel Eylem Grubu, “katma değerli ürünlerin geliştirilmesi” teması başlığında “Üreten Kadınlar Kooperatifleşerek Güçleniyor” isimli kooperatif destek projesi ile yöresel ürünlerin katma değerli ürünlere dönüştürülmesi için ortak kullanım atölyesine destek sağlamıştır.

Gökçeada-Eceabat-Bozcaada YEG kadın kooperatifleri üretim desteği projesi: Gökçeada-Eceabat-Bozcaada Yerel Eylem Grubu (Çanakkale), “katma değerli ürün geliştirilmesi” teması altında gerçekleştirdikleri “Ada Kadınlarına LEADER Desteği” isimli projeleriyle yerel üretim atölyelerini hayata geçirmişlerdir.

Birecik YEG gastronomi festivali projesi: Birecik Yerel Eylem Grubu (Şanlıurfa), “katma değerli ürün geliştirilmesi” teması altında

“Birecik’te Gastronomi Festivali” isimli projeleri ile yöresel ürünlerin tanıtımına yönelik olarak gastronomi festivali düzenlemişlerdir.

ARGAN YEG bilgilendirme panoları projesi: Argan Yerel Eylem Grubu, “Akkuş Artık Daha Çok Biliniyor” adlı projeleriyle Akkuş’a gelecek ziyaretçilerin turistik lokasyonlara erişimini kolaylaştırmak amacıyla ilçenin çeşitli noktalarına bilgilendirme ve yönlendirme tabelaları kurulumunu gerçekleştirmiştir.

Cide YEG tarihi değirmen renovasyonu projesi: Cide Yerel Eylem Grubu, “kırsal turizm ürünlerinin geliştirilmesi” önceliği kapsamında tarihi ve kültürel değerleri bölge turizmine kazandırmak amacıyla “Tarihi Değirmen Yeniden Hayat Buluyor” adlı projelerini hayata geçirerek Loç Vadisinde bulunan Hamitli Köyündeki tarihi doğal su değirmeninin renovasyonunu sağlamıştır.

Çameli YEG yöresel ürünler üretim ve satış desteği projesi: Çameli Yerel Eylem Grubu (Denizli), “katma değerli ürün geliştirilmesi” teması altında “Çameli’nde Mutfak Atölyesi” isimindeki projeleriyle yöresel ürünlerin üretim ve satışına yönelik projelerini hayata geçirmişlerdir.

Kavak YEG spor ekipmanları destek projesi: Kavak Yerel Eylem Grubu, "Topluluğun kültürel ve sosyal yaşamını geliştirmek ve kolektif yerel örgütleri, dernekleri ve STK’ları desteklemek" önceliği altında “Geleceğin Şampiyonlarına LEADER Desteği” isimli projelerini gerçekleştirmişlerdir. Bu kapsamda

ise spor kulübüne spor ekipman ve malzemeleri desteğinde bulunmuşlardır.

Ayaş YEG yamaç paraşütü pisti projesi: Ayaş Yerel Eylem Grubu (Ankara), “kırsal turizm ürünlerinin geliştirilmesi” önceliği kapsamında “Ayaş’ın Semaları Hareketleniyor” adlı proje ile yamaç paraşütü kalkış pistini hayata geçirmiştir.

Halfeti YEG köy okulu kütüphane projesi: Halfeti Yerel Eylem Grubu (Şanlıurfa), "Topluluğun kültürel ve sosyal yaşamının geliştirilmesi" öncelik teması altında “Halfeti’den Dünyaya Açılan Pencere” adlı proje ile köy okuluna kütüphane kurulumunu gerçekleştirmiştir.

Salıpazarı YEG bilgilendirme panoları projesi: Salıpazarı Yerel Eylem Grubu (Samsun), “kırsal turizm ürünlerinin geliştirilmesi” öncelik teması kapsamında “Turizm için Bilgilendirme Seferberliği” isimli projeyi gerçekleştirerek ilçede bilgilendirme panoları yerleştirmiştir.

Taşova YEG yerel el sanatları atölyesi projesi: Taşova Yerel Eylem Grubu (Amasya), “Taşova’da El Sanatları Atölyesi” başlıklı projelerini “katma değerli ürün geliştirilmesi” öncelik teması kapsamında yerel el sanatları için makine ekipman alımını gerçekleştirmiştir.

Narman YEG çocuk şenliği projesi: Narman Yerel Eylem Grubu (Erzurum), "Topluluğun kültürel ve sosyal yaşamının geliştirilmesi" öncelik teması kapsamında “Geleceğin Mucitleri Şenlikte Buluştu” isimli projeleri ile “zeka oyun şenliği” projesini gerçekleştirmiştir.

4. Sonuç

Fransızca “Liaison Entre Actions de Développement de l’Économie Rurale” ifadesinin kısaltması olan LEADER, Türkçe’de “Kırsal Ekonominin Kalkındırılması İçin Faaliyetler Arasındaki Bağlantılar” anlamına gelmektedir. Avrupa Birliği tarafından 1991 yılında yenilikçi bir metot olarak, ulusal düzeyde uygulanan kırsal kalkınma planlarının ulaşamadığı yerlere ulaşmak, yerel toplulukların katılımcı bir anlayışla bölgelerinin ihtiyaçları ve gelişim potansiyelleri doğrultusunda Yerel Kalkınma Stratejilerini hazırlayıp projeler geliştirebilmeleri amacıyla başlatılmıştır. LEADER tedbiri yaklaşımının uygulanacağı alanın küçük ölçek, yerel kimlik, kırsal karakter, homojen bir yapı, yerel kaynaklar, önceden belirlenmiş sınırlar, düşük nüfus yoğunluğu gibi özelliklere sahip olması gerekmektedir. LEADER yaklaşımının ana unsurları Avrupa Birliği tarafından belirlenmiş, Türkiye’nin LEADER tedbiri ile tanışması ise IPARD I programı ile olmuştur. Böylece 2010 yılında ilk pilot uygulama olarak iki ilde başlatılan LEADER, IPARD II programıyla da devam etmiştir. Bu kapsamda 2015, 2019 ve 2021 yıllarında IPARD illerinde kurulan Yerel Eylem Grupları hazırladıkları Yerel Kalkınma Stratejileriyle yerelin ihtiyaçları ve gelişim potansiyeli doğrultusunda projeler üretmektedirler. Hâlihazırda kurulan Yerel Eylem Grupları Yerel Kalkınma Stratejisinde belirtilen altı öncelik teması kapsamında yerele özgü, yerelin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde hazırladıkları yerel kalkınma stratejileri

doğrultusunda projelerini hayata geçirmektedirler.

5. KAYNAKÇA

LEADER Yaklaşımı Bilgi Kitapçığı, 2022.

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu. LEADER Yaklaşımı Bilgi Kitapçığı.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI, 2021. T.C.

Tarım ve Orman Bakanlığı. Yerel Kalkınma Stratejisi Hazırlama Rehberi, Ankara.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI, 2022a.

IPARD, Yerel Kalkınma Stratejilerinin Hazırlanması-LEADER Yaklaşımı Tedbiri.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI, 2022b.

IPARD Programı LEADER Yaklaşımı Yerel Kalkınma Stratejilerinin Uygulanması Tedbiri.

TAŞCIOĞLU, Y., SAYIN, C., 2010. Avrupa

Birliği Kırsal Kalkınma Girişimi (LEADER) ve Türkiye'deki Uygulamaları, Türkiye IX. Tarım Ekonomisi Kongres, Şanlıurfa.

TKDK, 2022. Tarım ve Kırsal Kalkınmayı

Destekleme Kurumu. Erişim <https://tkdk.gov.tr/SSS/ipard-programi-nedir-1>. Son erişim tarihi: 09.20.2022

ULUSAL KIRSAL AĞ, 2022. Erişim

<http://www.uka.org.tr/Leaderinfo>. Son erişim tarihi: 09.20.2022

YEREL KALKINMA İÇİN LEADER

YAKLAŞIMI, 2022. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı.